

**KMETIJA
RENGEO
STR. 6-7**

**NA SPOMIN
POKOJNE
GOSPE
PROFESORICE
ZLATE VOKAČ
STR. 8**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 19. maja 2005 **Leto XV, št. 10**

V enem letu

Deveti dan v mesecu maju je za nami. Še pred dobrima letoma smo le poročali o tem, kako so Dan Evrope praznovali v Evropski uniji. Leto za tem smo že postali del velikega praznovanja in še celo leto potem spoznavali tudi preostale dni življenja v evropski petindvajseterici.

Evropa praznuje 9. maj kot spomin na dogodek, ki je pomenil prvi korak k združitvi evropske celine v času, ko je povojna Evropa iskala izhod iz politične in gospodarske nestabilnosti. Na ta dan leta 1950 je francoski zunanji minister Robert Schuman predstavil predlog o uskladitvi obnovitvenega procesa premogovne in jeklarske industrije Francije in Nemčije. Avtor zamisli je bil znani pogajalec in mirovnik Jean Monnet, ki se ga danes spominjamo kot „očeta Evrope“.

Leto dni kasneje, 18. aprila 1951, so pariško pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo podpisali Belgija, Francija, Nemčija, Italija, Luksemburg in Nizozemska - in tako začeli kompleksen proces gospodarskega združevanja, ki je temeljil na prosti medsebojni trgovini in skupni carinski politiki.

Leta 1957 so to sodelovanje nadaljevali v Rimu z ustanovitvijo Evropske gospodarske skupnosti, ki je v kasnejših letih prerasla v Evropsko skupnost. Evropsko gospodarsko sodelovanje se je pomembno okrepilo leta 1985 s projektom enotnega evropskega trga, po podpisu Maastrichtske pogodbe 7. februarja 1992 pa se je razširilo še na druga področja in dobilo sedanje ime: Evropska unija. Prav s to pogodbo je bil storjen odločilen korak

Od 1. maja lani na prireditvah v Porabju plapola ob slovenski in madžarski zastavi tudi evropska.

na poti h gospodarski, denarni in politični uniji, ki je potem postala tudi pomemben dejavnik varnostne in zunanje politike ter hkrati porok za spoštovanje kulturne raznolikosti, nacionalne in jezikovne identitete vseh vključenih evropskih narodov.

Slovenija in Madžarska sta se Evropski uniji pridružili lani, in sicer 1. maja. Takrat so to storile še Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Malta, Poljska in Slovaška. Danes šteje Evropska unija 25 članic, poleg že omenjene deseterice še Avstrijo, Belgijo, Dansko, Finsko, Francijo, Grčijo, Irsko, Italijo, Luksemburg, Nemčijo, Nizozemsko, Portugalsko, Španijo, Švedsko in Veliko Britanijo. In kako je v Sloveniji in na Madžarskem leto po pridružitvi? Strokovnjaki pravijo, da je na Madžarskem opaziti predvsem dve smeri. V prvo smer

vodi vodja konservativne opozicijske stranke Fidesz Viktor Orban. Slednji se zavzema za "gospodarstvo v nacionalnem interesu" in poziva k "razpravi o nacionalnih vprašanjih". V drugo smer se obrača socialistični premier Ferenc Gyurcsány. Madžare opozarja, da država ne bo rešila njihovih problemov, poudarja konkurenčnost in poskuša v državo pritegniti vlagatelje. Orban svojemu političnemu tekmeču očita, da o politiki razpravlja kot o "poslovnem načrtu". Premier medtem trdi, da Orban "govori kot nekdo, ki še nikoli v življenju ni videl poslovnega načrta". "Naša država ni podjetje!" pa menijo tudi številni madžarski državljani, predvsem kmetje, ki zaradi počasne državne birokracije še vedno čakajo na obljubljene evropske subvencije, ki so jih kmetom v drugih državah, ki so se Evropski uniji

pridružile lani, že izplačali. Izidi raziskav, ki kažejo, da daje 64 odstotkov državljanov madžarskemu državljanstvu prednost pred evropskim, tako niso presenečenje. Kljub temu po zadnji Eurobarometriji javnomnenjski raziskavi o življenju v Evropski uniji članstvo v uniji podpira skoraj polovica vprašanih Madžarov.

Po drugi strani tiskovne agencije poročajo, da Slovenci po letu v Evropski uniji še niso popolnoma opazili, da se je zanje zaradi vstopa vanjo kaj spremenilo. Ljudje živijo tako dobro oziroma tako slabo, kot so živeli pred vstopom države v evropsko povezavo, in v slovenskih trgovinah kupujejo enake izdelke iz Zahodne Evrope, kot so jih pred širitvijo. Edina stvar, ki je za Slovence in slovensko vlado resnično nova, je bližajoča se uvedba evra.

Za prevzem evra mora država premostiti še številne gospodarske ovire, na primer zmanjšanje inflacijske stopnje. Prednostna naloga slovenske vlade je tako predvsem utreti pot evropski valuti. Sicer pa imajo Slovenci zaradi vse množičnejšega povpraševanja po članstvu v Evropski uniji in zaradi, po njihovem mnenju, vse bolj odprte evropske povezave po enem letu v evropski družini občutek, da se unija razdaja vse bolj poceni. Zadnja polletna raziskava Eurobarometra kaže, da članstvo Slovenije v Uniji podpira 52 odstotkov Slovencev.

Kljub vsemu so ocene, kako dobro so v novih članicah, torej tudi v Sloveniji in na Madžarskem, znali izkoristiti napovedane velike priložnosti zaradi vstopa v Evropsko unijo, preuranjene, menijo poznavalci. Proces dohitevanja stopnje razvitosti drugih držav Evropske unije je namreč dolgotrajen. Sporočila ob obletnici zgodovinske širitve Evropske unije so tako ostala podobna kot lani. Š širitvijo se je Evropa končno združila, postala je stabilnejša in varnejša. Povečanje notranjega trga predstavlja priložnost za nov gospodarski zagon in s tem za nova delovna mesta, varno evropsko okolje pa nove članice naredi bolj privlačne za tuja vlaganja, kar pospešuje njihovo gospodarsko rast. Š širitvijo, zaradi katere se je z razširitvijo na 25 članic število prebivalstva dvignilo za okrog 75 milijonov na skupaj približno 455 milijonov, postaja Evropska unija zemljepisno večja in širi svoje meje do novih partnerjev, s tem pa raste tudi njena teža v svetu. **D.F.**

Mednarodna raziskava

KAKO SE POZNA MO OB MEJI?

»Katero so po tvojem mnenju dobre oziroma slabe strani življenja v Monostru in okolici? Ali obiskuješ obmejne kraje v Sloveniji? Kakšno je po tvojem mnenju sodelovanje med šolami v Monostru s šolami v obmejnih krajih v Sloveniji?« so tri, naključno izbrana vprašanja izmed tridesetih in enega, ki so jih sodelavci Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani (INV), postavili učencem in njihovim staršem ob slovensko - italijanski, slovensko - avstrijski in slovensko - madžarski meji oziroma v solah v Novi Gorici in Gorici, Gornji Radgoni in avstrijski Radgoni ter Lendavi in Monostru. V raziskavo, nosilka je dr. Sonja Novak Lukanovič, je vključenih blizu 360 učenk in učencev, starih petnajst in šestnajst let, poteka pa pod naslovom *Percepcija kulturne in jezikovne raznolikosti v obmejnih mestih* in je del projekta INV z naslovom *Vloga narodnih manjšin v prekomejnem sodelovanju*. Ta projekt vodi dr. Boris Jesih.

Raziskava ima namen, da na osnovi analize empiričnih podatkov opredeli komunikacijsko in simbolično vlogo jezika, kot jo zaznavajo učenci in starši različnih obmejnih področij. Raziskovalce zanimajo tudi razlike med generacijami pri sprejemanju kulturne in jezikovne raznolikosti. Zanima jih kakšne so razlike med etnično raznolikimi in etnično enotnimi območji. »Naša hipoteza je, da etnična raznolikost vpliva tudi na sprejemanje jezikovne raznolikosti,« poudarja nosilka raziskave, dr. Sonja Novak Lukanovič. Poudarek je seveda na jeziku in vprašanje, kakšen je odnos do uradnega jezika. Stališče do jezika je večplasten problem, ki vsebuje tudi odnos do drugih narodov, do drugih ljudi, do sosedov.

V skupini raziskovalcev je tudi dr. Vladimir Wakounig z Univerze v Celovcu. Po anketiranju v avstrijski Radgoni je ugotavljal, da so razmere podobne koroskim: »Zanima me tudi, kaj se premika pri

mladi generaciji, ki šele prestopa otroštvo in prehaja v doraščajočo mladino. Presečen sem bil, ko sem slišal, da je veliko otrok, starih petnajst, šestnajst let, ki meje še niso prestopili, ki niso bili nikoli v Gornji Radgoni ali njeni okolici.« Dr. Vladimir Wakounig meni, da bi kazalo rezultate raziskave posredovati nazaj v okolje, ker bi s tem morda sprožili spremembe v glavah. Rečeno preprosteje, uglednemu raziskovalcu iz Celovca se zdi, da mladi in tudi nekateri starši še niso dojeli in sprejeli sprememb, ki so nastale zlasti po tem, ko sta Avstrija in Slovenija skupaj v Evropski uniji in na drugi strani meje ni več Titova Jugoslavija s komunističnim režimom, ampak demokracija in samostojna država.

Podobno je zapažanje, vendar brez političnega predznaka, dr. Katarine Munda Hirnök. Tudi v Monostru so anketiranci pogosto odgovarjali, da v Sloveniji še niso bili, kar kaže, da monostrski učenci nimajo pogostih stikov čez mejo. »To me je rahlo presenetilo, kajti pričakovala sem, da so se stiki po odprti meji in novih mejnih prehodih povečali. Vem, da je drugače v vaseh neposredno ob slovenski meji, denimo na Gornjem Seniku, od koder mladi obiskujejo kulturne in športne prireditve na Gorickem.« Doktorica Katarina Munda Hirnök ne izključuje možnosti, da mladi iz Monostra pogosteje obiskuje obmejne avstrijske kraje, kamor je bilo do demokratičnih sprememb vseeno težje kot v Slovenijo. Monostrske šole imajo (bi nemara to prebrali in se zamislili v Sloveniji, zlasti Premkurju? op. pisca) boljše stike in več sodeluje s šolami v Avstriji kakor v Sloveniji.

Anketiranje je uspešno zaključeno, pravi nosilka projekta, dr. Sonja Novak Lukanovič in dodaja, da so bili na vseh solah lepo sprejeti, pomembno pa je tudi sodelovanje z Univerzo v Celovcu, inštitutom ISIG v Gorici v Italiji in z Zvezo Slovencev v Mo-

nostru, pa tudi z Normo Bale in Valerijo Perger. Po pilotnem projektu, izpeljanem leta 2003, torej še pred članstvom Slovenije v Evropski uniji, je ob slovensko - italijanski meji 60 odstotkov staršev vrnilo anketne liste, zdaj pa računajo, da bodo dobili vrnjenih od 55 do 60 odstotkov anketnih listov, ki so jih dobili starši otrok, ki so bili zajeti v raziskavo.

Anketiranju sledi obdelava podatkov. Prvi bodo znani že prihodnji mesec, celovita predstavitev raziskave pa bo jeseni. Nosilec projekta *Vloga narodnostnih manjšin v prekomejnem sodelovanju*, dr. Boris Jesih, poudarja, da se je po članstvu Slovenije v Evropski uniji pogled na manjšine v obmejnem prostoru spremenil, kajti manjšine so dejavnik, ki omogoča hitrejšo čezmejno stike in sodelovanje. Z raziskavo želijo ugotoviti, kateri so tisti pogoji in možnosti, ki v novih okoliščinah manjšinam zagotavljajo novo vlogo v sodelovanju ob meji. Predvideti je tudi mogoče, pravi dr. Boris Jesih, da bodo sčasoma izginili predsodki, ki so bili do nedavna in so opredeljevali odnose med manjšino in večino.

Tako projekt, ki ga vodi dr. Boris Jesih, kakor raziskava, ki jo usklajuje dr. Sonja Novak Lukanovič in podobna proučevanja, ki jih izvaja Inštitut za narodnostna vprašanja v sodelovanju s sodobnimi mednarodnimi ustanovami, bodo pridobili na pomenu tedaj, ko bodo njihove zaključke uporabili tisti, ki se ukvarjajo z uresničevanjem manjšinske politike v širšem in ožjem prostoru. Rečeno preprosto, ugotovitve bodo vredne toliko, koliko jih bodo hoteli ali želeli uporabiti pri spreminjanju razmer oziroma načrtovanju aktivnosti v obmejnem prostoru. Prenosa strokovno ugotovljenih podatkov in informacij v vsakdanje življenje pa je še vedno premalo tudi na področju, o katerem govorimo v pričujočem prispevku.

eR

Stopinja svetoga Martina

V cerkvi svetoga Martina v Sombotelu so 28. aprila dojdjali stopnjau svetoga Martina (iz bakra/réz) na prag kapejele. Kapejla stoji tam, gde je 316. leta stala rojstna izba svetoga Martina, gda se je naraudo v Savariji. Take stopnje do dojdevali po cejli Europi, gde je odo sveti Martin ali j kakšna cerkev ali kaj drugo poimenovano po njem.

Na francuski zastavi je s sablo prejkvrezani plašč, na stubaj pa je stopnja sv. Martina

„Evropska kulturna pot svetega Martina“ je ime več romarskih poti. Paulek nas ji je 4. Vsiška se začne v Sombotelu, gde se je sveti Martin naraudo. Prva de tadale v Hegyhátszentmárton pa prejk v Slovenijo v Domanjševce, Kobilje in Martjance. Po drugoj pauti pa pridemo na Hrvaško prejk vesnic Nemeskolta, Nagytillaj, Zalaszentmárton, Tótszentmárton in tak do Svetoga Martina na Muri in Hrvaškom. Na tretjoj pauti v Avstriji so 4 vesnice povezane s svetim Martinom (Schachendorf, Deutschschützen, St. Martin in der Wart in St. Martin an der Raab). Štrta paut se tō v Avstriji konča: Söpte, Gyöngyösfalu, Kőszegdorozsló, Ólmod, Und, Kőpháza in Eisenstadt. V Pannonhalmi pa je samostan svetoga Martina.

Sveti Martin je biu pūšpek na Francuskom. Tam do meli njegove simbolične stopnje v štiri varašaj. 28. aprila so nupkazali mapo, v štiri je na osenajseti kejpaj dojnamlano življenje svetoga Martina. Na kejpaj ozajek pa je v pet gezikaj dojspisano, med temi slovenski tō. Guč sta mela župan varaša dr. György Ipkovich na pūšpek dr. István Konkoly. Na program je prišla delegacija s Francuskega pa iz Slovenije tō. Iz Slovenije pater Donat Kranjec iz Kančevcev, župnik cerkve v Martjancih dr. Karel Bedernjak in župnik Franc Režonja iz Dobrovnika.

Marija Kozar

Glasbena šola iz Kranja v Székesfehérváru

Izredno glasbeno doživetje je čakalo tistih dvesto obiskovalcev, ki so se 6. maja 2005 udeležili koncerta, ki so ga priredili na Glasbeni šoli in glasbeni strokovni srednji šoli László Hermann v Székesfehérváru. Na koncertu so sodelovali učenci Glasbene šole

gim: violinistka *Nežka Starc*, sopranistka *Polona Meglič*, kitarist *Elvi Rwankuba*, baritonist *Jure Bolka*, pianistki *Kristina* in *Katarina Bogataj* in seveda stalni spremljevalec na klavirju *prof. Petar Milič*. Komaj deset let stara Nežka

Kristina in Katarina Bogataj sta program kronali z interpretacijo Brahmovih Madžarskih plesov. Pod njunimi prsti so se skoraj vnele tipke klavirja. S to točko so se gostje zahvalili in poklonili gostiteljem.

Celovečerni program je končalo društvo za ljudsko glasbo Bakony, ki je s svojim programom pozdravilo goste, obenem pa se zahvalilo za njihov nastop. Simbolični pomen je imelo tudi to, da so v svoje ples vključili goste iz Kranja, skupni ples je simboliziral prijateljstvo med nastopajočimi, ki temelji na glasbenem sodelovanju.

Naslednji dan so si gostje v okviru ekskurzije ogledali okolico mesta, kapelico v Pákozdu, na jezeru Velence so se peljali z ladjo od otoka Szünyog do kraja Agárd. Po kosilu so se vrnili v Székesfehérvár, kjer so se poslovili od gostiteljev. Seveda so se dogovorili za nadaljevanje sodelovanja ter se zmenili tudi za nekatere konkretne naloge. Goste je na to gostovanje ob ravnatelju glasbene šole v Kranju, Petru Škrjancu, pospremil tudi ravnatelj Glasbene šole iz Ilirske Bistrice, Balázs László, ki je imel nadaljnje predloge za širitev sodelovanja.

Slovenska manjšinska samouprava v Székesfehérváru z veseljem pozdravlja sodelovanje med šolama v Kranju in Székesfehérváru. Strokovno-prijateljsko sodelovanje se je začelo lani jeseni, ko so člani etnoglasbenega društva Bakony in nekateri solisti šole gostovali v Kranju. Posebej nas veseli, da smo preko madžarskega konzulata v Ljubljani tudi mi lahko pomagali pri vzpostavljanju stikov.

Za organizacijo koncerta v Székesfehérváru se posebej zahvaljujemo ravnatelju in podravnatelju Glasbene šole, Szabolcsu Tóki in Árpadu Bódiju, ter pedagoginjami Andrei Kisrómay ter Livii Bakies. Upamo, da bomo tudi v prihodnosti imeli možnost za vzajemno spoznavanje kulturne dejavnosti.

István Grabecz

Komaj deset let stara Nežka Starc je očarala publiko.

iz Kranja, ki je kakšnih 500 kilometrov daleč od našega mesta. Nastopajoči so s programom, pripravljenim na visoki strokovni ravni, poželi velik uspeh. Svoj program so sestavili iz Mozartovih, Debussyjevih, Chopinovih in Brahmovih del, vanj so vključili tudi A. Komarovskega, I. Albeniza in Ch. de Beriota. Od instrumentov so dobili največjo vlogo klavir, violina, flavta in kitara. Svoj program so popestrili tudi z izrednim solopetjem sopranistke in baritonista.

Nastel bi le nekaj imen izvrstnih umetnikov tega večera, kajti zapisati popolni seznam vseh nastopajočih je skorajda nemogoče. To so med dru-

Starc ima izredno tehniko, Koncert za A-dur Komarovskega je interpretirala tako doživeto, da jo lahko upravičeno imenujemo virtuosinjo na svojem instrumentu.

Polona Meglič je s svojim lepim sopranom, ki izraža globoka čustva, očarala publiko. Po zapeti ljubezenski pesmi so bili poslušalci skorajda malo razočarani, da ni pripravila nadaljnje programske točke in je zapela samo eno pesem.

Elvi Rwankuba je dokazal svojo nadarjenost na kitari. O čistem glasu Jureta Bolke lahko govorimo le s priznanjem, njegov močni bariton je do zadnjega kota napolnil koncertno dvorano.

Seja Javnega sklada za narodne in etnične manjšine

Kuratorij Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem je zasedal 28. in 29. aprila, na dnevnem redu je imel deset točk, med drugim tudi financiranje manjšinskih časopisov.

Kuratorij se je odločil o spremembi proračuna Javnega sklada, ki bo namenil namenskim natečajem 210 milijonov forintov, izdajanju manjšinskih časopisov 230 milijonov, za mladinske narodnostne nagrade pa bo imel 2.200.000 forintov.

Javni sklad je vsoto za namenske natečaje razdelil po temah:

- Otroške in mladinske kolonije za spoznavanje lastnega naroda 45.000.000
- Kulturni in verski programi v materinščini 120.000.000
- Znanstvene prireditve 4.500.000
- Usposabljanje strokovnjakov za stike z javnostjo 4.500.000
- Regionalni elektronski mediji v materinščini 4.500.000
- Širitev fonda javnih knjižnic ali muzejskih zbirk 4.500.000
- Založniška dejavnost v materinščini ali dvojezična 15.000.000
- Gledališka dejavnost v materinščini 7.500.000

Kuratorij je razpisal natečaje za vse teme (razen prvih dveh, ki sta bili že prej razpisani). Rok za vložitev natečajev je **1. junij 2005**, odločitev je pričakovati do konca septembra 2005. Pri odločitvi bodo posebej ocenjevali naslednje vidike: pomembnost programa, vsebino ter vrednote programa, izvedljivost programa.

Pod tretjo točko dnevnega reda je razpisal tudi natečaj za **Mladinske manjšinske nagrade**. Razpis je namenjen registriranim kulturnim društvom, organizacijam, manjšinskim kulturnim in šolskim institucijam ter lokalnim manjšinskim samoupravam. Predlogi skupaj s potrebnimi dokumenti se morajo priporočeno poslati v dveh izvodih na naslov Javnega sklada najkasneje do **30. junija**. O nagradah bo odločal kuratorij sklada, ki bo upošteval mnenje državnih manjšinskih samouprav, na svojem septembrskem zasedanju, podelitev nagrad bo v mesecu oktobru. Nagrada je namenjena mladim pripadnikom narodnostnih skupnosti, ki so starejši od 18 let in mlajši od 30 let. Višina nagrade je **100.000 forintov**.

Kuratorij je odločal tudi o podporah manjšinskim časopisom. Časopis Porabje, ki bo od julija izhajal kot tednik na osmih straneh, bo dobil 13.694.562 forintov. Vsoto je določila strokovna komisija na podlagi kriterijev, sestavljenih za ocenjevanje časopisov. Vsota nikakor ne bo zadostovala za tedensko izhajanje časopisa, zato sem se kot slovenski član kuratorija obrnil na predsednika Urada za narodne in etnične manjšine, ki je obljubil nadaljnjo podporo v skladu s svojimi možnostmi.

Vse informacije o Javnem skladu in razpisanih natečajih najdete na spletnih straneh: <http://web.axelero.hu/mnekk>.

Ferenc Kranjec
član kuratorija

„Pojemo od rojstva“

Že štirinajsto leto, ka je druga nedela v mejseci majuši najlepši svetek za domanje ljudske pevce v Mali Nedelji. Pod vodstvom, na njegvo željo povedano, „maloga“ Ludvika v Mali Nedelji, tej pridni pevci od leta do leta vküper pozovejo vse ljudske pevke, pevce, godce (goslare), steri tak radi spejvajo kak oni sami. Srečanje ljudski pevcev in

tü.

• *„Oče“ toga prijetnoga, prijaznoga srečanja gospaud Ludvik, ka vam da volo, energijo, ka prejk štirinajset lejt držite gora tau pevsko srečanje s svojimi pevci in tau vsakšo leto skur z dvajstimi skupinami?*

»Vabili smo skupine zaradi tega, ker smo obdržali prijate-

mo od rojstva. Nas so vzgajali učitelji, organisti. Štirideset let pojemo v cerkvenem zboru in pri zborih, koliko jih je bilo v našem kraju. Seveda, povsod smo bili poleg. To ljudsko petje je pa samo šestnajst let.»

• *Po mojem ste ške posaba hvale vredni s svojo ženau, ka sta svojga sina tü na*

Monoštrske ljudske pevke z gostiteljem Ludvikom

godcev je tradicionalni svetek že za porabske ljudske pevke tü. Stevanovske ženske so že skur deset lejt furt pozvane. Bogastvo, lepoto, doživetja toga srečanja že dobro poznajo varaške ljudske pevke tü, stere so letos dva dni prvim dobile glas o tejm pa so döjn z veseldjom šle. Slovenčarske ženske so držine same njale ške na bučo, proščenje tü. Dapa naš šofer Laci Nemeš je tak vrli bio, ka je te ženske že zazranka rano po cejlom varaši kaulek vozo od črpalko do Traušča, Židova pa na konci nazaj pelo v Slovensko ves, naj bar prejk okna leko vidijo pa si zmišlavajo, kakšna buča bau. Ali njivo srce je dosta bola vlejka slovenska pesem v Malo Nedeljo. Tak za spejvanje kak za porazmenje se njim pa njivo mentorici Mariji Rituper lejavavalimo ob tej priliki

ljsko srečanje ljudski pevcev. Smo se celo odpovedali medobmočnemu srečanju, tisto je bolj uradno, in ni te prijaznosti. In za naprej dokler nam bo dano še živeti, dokler nam bo dano še ustvarjati, bomo seveda to obdržali. Vabili bomo seveda tiste skupine, ki so nam bolj blizu, ker že dolgo let sodelujemo. To je tisto pravo prijateljstvo, da vidiš sočloveka, da ti je soroden po duši. To je največ. In zaradi tega delamo to.»

• *Gospaud Ludvik, vi ste tü med tistimi, steri ste gnes prejk leko vzeli zlato Galusovo značko od predstavnika Javnega sklada RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti Ljutomer. Ka pomeni, znananöja štirideset lejt spejvati?*

»Mislim, da je najdražja materina pesem, ko pri zibelki prepeva svojemu otroku. Poje-

popejvanje včili, navadili.

»Ja, midva z ženo imava dva sina in starejši, Dominik, je dobil srebrno Galusovo značko zaradi tega, ker je pričüeni organist, in je tudi vodil zbor v cerkvi. Zdjaj trenutno malo pavzira, ker ima naraščaj s svojo bodočo ženkenko. Vendar je on pravi talent za petje. Malo je gotovo po meni to podedoval pa po mojih prednikih. Moji predniki so nazaj do četrtega kolena bili ljudski godci, mama pa je iz pevске družine. To so bili pevci cerkvenih in ostalih zborov in iz tega je to vse sledilo. Mi to prenašamo tudi na svoje mlajše ljudi. Koliko bo to uspelo, ne vemo, ker vidimo, da v zadnjem času v našem kraju na splošno stagnira petje. Čujem, ko mladi včasih grejo iz kakšne vesele družine in prepevajo. Ni več tistega melosa. Veste, zakaj,

Nouva kniga Mikija Roša v domanjaj pa slovenskoj rejči

Kak san vido svejt spod stola

Nin pred šestimi ali petimi lejtami je Marijana Sukič Mikija Roša pitala, če bi nej za Mlešči kaut v novinaj Porabje začno pisati za mlajše. Pravo njoj je: ja, in tak so se njemi v glavej edna za drugo narodile pripovejsti *Kak san vido svejt spod stola*. Nin kouli tresti ji je napiso, pa po tistom eske druge pripovejsti, kak so Škrat Babilon, Prpovesjti iz čarnoga lauga, Iz lade moje stare mame pa Mlašči guči pri Malom potoki.

Miki Roš prejkda knjige Martini Ropoši, predsedniki Državne slovenske samouprave.

Od svejta spod stola je čuo od Mikina pisatelj Robert Titan Felix. Ta je prešto pripovejsti pa sta je po tistom vküper vöodabrala endvajsti, ka iz nji knigo napravita. Po tistom sta pripovejsti eske »prejklučila« v slovenski knjižni jezik in kniga je gnesden že v rokaj mlajšov pa starejši, ka radi kaj dobrega, špajsnoga pa istinskoga taprešejo. Tou pa se je zgodilo v ponedjek 9. maja v Klubi PAC v Soboti pa na Gorenjom Seniki to. Najprva je vküper prišlo dvejsto mlajšov iz vsej šaul Pomurja. Tam sta Miki pa muzikant Adi Smolar več kak edno vöro pripovejdala, spejvala pa se šalila z mlajši. Vsikša šoula je dobila dvej knigi, stere njim je za dar dala Zavarovalnica Triglav iz Sobote. Po tistom se je eno petnajset padašov odpelalo na Gorenji Sinik na gužino k Tomini v krčmou Pri Cifri. Tam so eden dober pak knjig poklonili senički šouli pa manjšinskoj samoupravi to. Po lejpom popoudevi je ob sedmi večer zno- uva v Klubi PAC Miki vküper s Felixom knigo notpokazo za starejšo tü. Bilou je špajсно pa trno zanimivo. Vsi so leko zvedli dosta od knige pa od toga, kak je kniga gratala, od kec je ge ideja pa kakše so Mikijove poti po Porabji. Kuj knjigam geste djani eske CD, na sterom geste desejt pripovejsti, ka ji je Miki sam taprešto. Gore so vzeli v slovenskom radioni Monošter, noute njemi je napiso pa tazašpilo Igor Benko, Boris Černi pa ji je v svojom studiji drüko. Leko bi prajli, ka je Miki naredo nouvi dar vsem, ka radi vze- mejo knigo v roke pa je dar naredo eske sebi, vej pa pomalek de minoulo petnejset lejt, ka je začno redno odti na seničko šoulo pa eske kama inan to. Te si je pa dun lejpi dar naredo za svoji prvi petnajset lejt v Porabji.

na primer ima madžarska kultura enoglasno petje. Mi, Slovenci, pa imamo tri- in štiriglasno petje. To je dragocna melodika v üesu. S tem izgubljamomi, da so popevke angleške, da drugo prevzamemo, svoje pa pozabljamomi. Mislim, da to ni v redu za naš mali narod.»

Vsejm dobitnikom Galusove značke iskreno čestitamomi, posaba pevcom za petdesetletno spejvanje, pa njim želimo dobro zdravdje, naj se ške dugi lejt leko srečajo vsi veseli ljudski pevci pa goslarje v Mali Nedelji. Baug plati, ka smo pa leko bili med vami in z vami!

Klara Fodor

Tau pitanje ne moremo, ne smejmo vookrauziti

Etognauk sam poslušala porabski radio pa sam čula reportažo iz Slovenije, iz Markovec. Od toga je guč bio, ka pavri, ki delajo zemlau, kakšo pomauč dobijo od rosaga, od Evropske unije. Istina, ka so tam o konkretni podatkov, pogojev nej gučali, depa tak se je čulo, ka male gazdije prej tu dobijo podporo, pomauč, če tiste pogoje, ka njim naprej spišejo, spunijo. Pogoji so prej tam tu nej leki, liki da se ji spuniti.

V Porabji smo tak daleč prišli, ka že zemlau skurok nišče ne dela, krajina je zapuščena. Človek tak misli, ka bi vredno bilau nika začniti z zemlauv. Ljudje - ki so za delo valaun - so si v indrustriji, po fabrikah kruj služili. Pa ka je gnes z njimi? Ta je pošilajo, eden pa drugi ne zna, kak dolgo de eske v službi. Steri družino, deco ma, ma je buma zmetno brez službe.

Dobro vejmo, ka je porabski človek prilichen, najde priliko za preživeti, samo ka je nej vseedno, če ma stalen služ, gde je registriran, od kec na starejši dni leko kakšo penzijo čaka.

Pa te mi je napamet prišlo, ka pri nas je strašno dosta zemle zapuščeno. Ka bi te bilau, če bi tak pomaleg nistarni nazaj stanili na pavarstvo, vej pa po našom rosagi se tu tak čuje, ka pavri dobijo podporo, pomauč od države, od Evropske unije. Za toga volo sam gor poiskala strokovnjakinjo, ki je es postavljena v naše vasnice, ka bi pavrom tanače davala, njim pomagala.

Mária Dutka je agrarna inženirka in že več lejt prihaja vsakši keden na samoupravo, gde čaka pavre pa vse tiste, šteri nūcajo tanače pa pomauč. Njau sam spitalava od toga, kaši pogoji so za

tau, če eden »pavar« ške podporo dobiti gnes od države pa od Evropske unije.

• *Vi ste te lejta dobro spoznali našo pokrajino, našo poljedelstvo, našo okolje. Če bi vam z ednim stavkom trbelo povedati, strokovno oceniti, naše njive, travnike, kak vidite, gde smo zdaj, ka bi pravili?*

Kmetijska pospeševalka Mária Dutka

»Nemo nika nej tajila. Kak za strokovnjaka, zame je strašno, ka tuj vidim. Že naprej moram povedati, ka so tomi navekša nej ljudje krivi. Dosta vzrokov najdemo, ka je do tejsa mau prišlo. Pavri so stari gratali, nega mladi, ki bi nadeljavi tau delo. Grün-te so eden za drugim zapistili, divjacija njim je dosta kvara delala pa dela. Varaška indrustrija je ponūdila mladini delo, služ, etak so pa samo stari ostali doma.»

• *Znano je, da varaška indrustrija tō ma težave, da lūdi odposilajo. Ka je vašo mnenje, vredno bi bilau ednomi ali drugomi znauvič začniti gazdūvati, sploj pa gnes, gda gučijo od različni pomoči, ka leko eden pavar dobi?*

»Sploj sam žalostna, da ne morem pozitivnoga odgovora dati. Tuj v Porabji bi težko bilau uresničili tiste pogoje, ka država pa Unija

naprej spišeja. Če povejmo, za njive pa za pašnike nakak ške podporo dobiti, mora najmenje 1 hektar oradkoga grūnta delati pa 1 hektar pašnikov meti. Na 0,3 hektaraj mora edno kulturo pavati pa tau tū takšo, ka naprej spišejo.

Za pašnike leko dobi tadala (dodatno) podporo, če spuni tiste pogoje, ka naprej

spišejo, ka telko pa telko živine morejo držati 5 lejt.»

• *Pa če je tau tak, pri nas, v tej tretj vasnicaj - Gornji Senik, Dolnji Senik, Sakalauvci - gestejo, ki etak dobijo kakšo pomauč?*

»Na Gorenjom Seniki, na Dolenjom Seniki, v Sakalauvcav negajo velke parcōle. Tau so takše vasnice, ka med njivami tū gestejo hiše, stere prekinejo parcōle, etak pa žau so male, razpisanim pogojem ne odgovarjajo. Pa te eske pri parcōlaj je dosta lastnikov (tulajodnos), sploj pa iz tihinskoga, šteri so nej prejk pūstili nūcanje svoje zemle nikomi nej.

Moj odgovor zdaj pride. Podporo za pavarso zemlau dobita na Gorenjom Seniki dva pavra, na Dolenjom Seniki tū dva, v Sakalauvcav pa eden pavar.

Vedeti pa trbej, ka nej mujs, ka je zemla naša, leko go

mamo z arende, leko so go nam zavūpali. Važno je, naj go nakak obdela. Tisti, steri go obdela, dobi podporo. Leko več lūdi vkūp stane pa eden prosi podporo, depa tau je naprej spisano, ka kelko zemle morajo obdelati.»

• *Čūla sam, ka za govodo tū leko pomauč prosijo, ki govodo držijo. Kakši pogoji so pa pri tem?*

»Rosag je pri tem od lani mau pa nazaj staupto. Za krave so lani tak dali podporo, da je morajo vsakšo leto vcuj pūstiti, morajo skotiti, depa če je stoj edno kravo emo, te je tū daubo pomauč. Letos so nazaj stauptili pa samo tak dajo podporo, če stoj tri krave drž s tejsi pogoji. Žau v naši vasnicaj že nega takšega gazdana, šteri bi tri krave držo.

Geste podpora za govodo, starejšo od 9 mejscev, stera je na odajo doma ali v druge rosage. Tuj pa zatok dostavse trbej nut držati. Povejmo gnes eske tū geste za govodo pasuš, gde tau, ka škemo podporo dobiti, vse mora gor napisati. Če pastoj ške govodo v drugi rosag odati, te mora rejšiti pasuš za tujno pa tam tū mora gor napisati, ka za govodo prosi podporo. Ka če je tau nej gor napisano, te podporo nakak drugi - ki go je kūpo - leko gor vzema. Žau, vse menje je tisti pavrov tū, steri govodo za toga volo držijo.»

• *Gučala sva od zemle, od živine, depa kakše podpore še leko dobijo pavri, sploj pa naši porabski pavri?*

»Moram povedati, ka so pogoji za druge podpore tū nej našim vasnicam na kožo napisani. Povejmo, leko podporo dobi za sadovnjake. Depa naprej je spisano, ka sadovnjak ne more menkši biti kak 0,3 hektara, Tau je

3000 m. Pri nas se etakši sadovnjaki ne najdejo.»

• *Razočarana sam (csaló-dott vagyok), vej sam pa tak mislila, ka nikšo perspektivo leko pred mlade lūdi postavim, pa te nedo negotovi (bizonytalanok) za svoje slūze, življenja volo. Mislila sam tau te tū, če dobro vej, ka je edno gazdijo začniti, velko delo. Ka vi mislite? Kama pela ta paul?*

»Ge tak mislim, ka nikam. Ka prej de tū velki turizem pa bi lūdje ja leko s toga tū živeli. Tačas, ka je okolica tak zapuščena, na tau ne smejmo misliti.

Zakone trbej malo spremiti, na takše pokrajine gledati, gde so pogoji etakši, pa ranč ne moremo čakati, ka do baukši. Ge tak mislim, ka za te lejpi tau rosaga bi vredno bilau malo tau gospodarsko »uniformo« spremiti.»

Gda sva se s Mário Dutka poslovila, sam si tak mislila, ka pravico ma. Pa tau mi je tū napamet prišlo, ka voditeli naši vasnic tau vse dobro vidijo. Žau, nej samo od nji odvisno, ka smo tuj, gde smo. V tauj sam pa stau procentov grūnsa, ka dosta pa dosta stopajov napravijo za tau, da bi za našo pokrajino tū valali tisti zakoni (törvények), šteri cejli rosag uniformizirajo, nej gledat na tau, kakši so pogoji. Pa te bi samo te leko zadovolnibi, če bi mi v etom rosagi tū leko vse baukše živeli, bi se nam nej trbelo bojati od bodočnosti. Kak ge vidim, najoprvin nam mora županija (megye) pomagati, zatok ka oni nas bola poznajo, morajo nam poznati kak povejmo v Budimpešti.

Irena Barber

OD SLOVENIJE...

Drnovšek v Moskvi

Na osrednji slovesnosti ob 60. obletnici konca druge svetovne vojne v Moskvi, kjer se je v ponedeljek zbralo kakih 60 predsednikov držav in vlad z vsega sveta, tako s strani zmagovalcev kot poražencev druge svetovne vojne, je ruski predsednik Vladimir Putin dejal, da je 9. maj svet dan, zmaga nad Hitlerjem pa je bila triumf pravičnosti, zmaga dobrega nad zlim. Z ameriškim predsednikom Georgeom Bushem ob boku je še pozval, da svet nikoli več ne sme dopustiti hladne ali prave vojne. Slovenijo je zastopal predsednik Janez Drnovšek.

Obmejni zaplet s Hrvaško tokrat na Hotizi

Predstavniki krajevne skupnosti Hotiza v občini Lendava so pred kratkim izvedeli, da so Hrvati zaplenili slovenski brod oziroma splav na reki Muri, ki je v lasti krajevne skupnosti Hotiza, ga parkirali na hrvaškem bregu reke in splavili svoj brod. Poslanec Jožef Horvat je ob tem povedal, da je o razmerah v pismu obvestil premiera Janeza Janšo in zunanje ministra Dimitrija Rupla. Rupel se je o vprašanju nato že pogovarjal s hrvaško kolegico Kolindo Grabar Kitarović. Predstavniki zunanje ministristva so se na sestanku s predstavniki krajevne skupnosti Hotiza seznanili z razmerami po zamenjavi slovenskega broda na reki Muri s hrvaškim. Kot je po srečanju povedal Logar, bo poskušala vlada tudi s pomočjo ljudi s tega območja rešiti vprašanja, ki jih bremenijo.

Domačini pri Hotizi zahtevajo, naj odstranjeni brod takoj spet začne pluti, državi pa naj začeta aktivnosti, da bi nov most, ki ga bo prek reke Mure začela graditi Hrvaška, zgradili obe državi, vendar tako, da bi bil zgrajen približno 300 metrov višje in bi povezoval hrvaško in slovensko katastrsko ozemlje. Most namreč zdaj na obeh bregovih stoji na hrvaškem katastrskem ozemlju, kar pomeni, da do njega slovenski policisti ne bodo smeli, to pa je po njihovem prepričanju z varnostnega vidika za Slovenijo in s tem schengensko mejo nesprejemljivo.

Vsakšimau, gda se v Soboto pelam, vidim v Šalovci edno leseno tablo, na steroy piše »Gorička ves Kmetija Rengeo«. Večkrat sam si že oblubo, če mo čas emo, dja poglednem tau kmetijo. Najbola pa zato, ka me zanima, ka tau pomeni ka Rengeo pa

»Tau je priimek. Pišem se Mirko Rengeo.«

• *Taši priimek sam ešče ranč nej čüjo.*

»V Prekmurji nega dosta. Ka se tak pišejo, tisti živejo kaulek Böltinec. Moje kobolence so tō od tistec.«

• *Ka pa tau pomeni ka*

»Kak naj povejm? Če bi nej bilau vrejdnō, bi nej delali. Malo se ležej oda, dapa nej tū doma. Moramo voziti v Ljubljano pa eške dale. Eti v Soboti tau ne odaš, zato ka tū nega pejnez.«

• *Kama vozite svoje pridelve?*

Mirko Rengeo pred svojo potujočo bauto

ka tau, ka Gorička ves. Drugo paut, gda sam se pri tabli tapelo, sam brž bremzo pa sam se na pravo obrno. Gazda je ranč na dvauri stau v rokej je pa nišo škir držō.

• *Leko vas malo spitavam od gazdije za časopis Porabje?*

»Jaj, ranč zdaj, gda je največ dela pa na večer že pa dež pravijo. Zdaj dosta časa nejmam.«

• *Dja bi samo deset minutov proso od vas.*

»Deset minutov zato mam, dapa več rejšan nej, zato ka je sila. Pojmo notra v trgovino pa se tam leko pogučavamo,« pravijo pa že dejo naprej. »Ka škete vedeti?« začajo oni pogovor.

• *Naprvin ka tau pomeni, ka Rengeo?*

Gorička ves?

»Mamo edno firmo registrirano pa tau je ime firme. Etak v Ljubljani bole lekejše leko odamo naše izdelke. Pred dvanajstimi lejtj smo tašo ime dali pa te je tau tak ostalo.«

• *S čim se ukvarja kmetija Rengeo?*

»Kmetijstvo je naša osnovna dejavnost. Dohodki, ka mamō, so vse iz tega. Delamo nekaj njiv, poljedelstvo, mamō živino in eden mali sadovnjak.«

• *Kelko hektarov zemle obdelate?*

»Štiridesettri hektarov. Pa tau mamō vse pod kontrolō, zato ka mamō bio predelavo.«

• *Vrejdno se je z bio predelavo spravlati?*

»Vsakšo soboto idem v Ljubljano na plac. Potujoči prodajalni auto mamō pa ta vse notranakladem. V soboto rano idem pa večer domau pridem.«

• *Tau je eden specialen auto za odavanje?*

»Te je direkt za tau napravljeni. Če se strani odprejo, je bauta. Police so notri pa hladilnik je notri pa vse, ka trbej po evropski predpisaj. Te auto naš je košto skor šest milijonov.«

• *Dosta fela vse delate, kak tau vse ladate?*

»Tau je tak, če deš v Ljubljano, te ne moreš samo npr. z mesaum ali pa s klobasi titi. Moraš nika paulek meti. Mi te stare poljščine sejamo, dino, piro (tōnkölybūza). S tauga delamo potistim melo. Delamo

še doma tikvin olje pa domači eci. Pa če maš vekšo ponudbo, te je več küpcov pa več odaš. Zdaj, če bi audo z njive, tak se ne splače. Moraš nika napraviti, ka te več dobiš. Če sam odaš, več dobiš. Če pa v bauti, te ti več vkraj vzemejo. Ka oni oda-jo, na tisto pa staupto procentno maržo goradejeto. Te pa že tak drago pride, ka tisto več niške ne küpi dol.«

• *Prajli ste, ka klobasi tō odavate, tiste tū doma redite?*

»Ja, redli bi, samo ne moremo, zato ka nejmamo registrerano. Zato pa v Soboto moramo voziti svinje, pa tam jih nam zakolejo. Mesar od tistec pela tavō pa on napravi salame. Potejn veterinar pogledne pa dā gor štempli, pa te leko odavleš. Mesau te škotski krav, govedino tū spakera-mo po dvejkilske pakete napravimo pa se te tak odavle. Če bi pa štempli nej bijo na paketi, te bi se nej smelo odavati.«

• *Sadovnjak tō mate, ste prajli.*

»Sadovnjak mamō maloga. Prlej smo dosta delali tam. Meli smo dva hektara, samo smo ga mogli tanjati, zato ka so ga nam djeleni že štiri lejta čistak dol podjeli. Zdaj smo ga pa mogli čisto tanjati, zato ka ga več ne moremo braniti. Zdaj smo tū doma posadili nazaj te stare visike drejve, te stare sorte. Mogauče de tau baukše šlau. Iz tej stari sort redimo eci, že večkrat smo dobili medaljo pri ocenjevanji. Zato, ka je najbaukši eci iz tej stari sort djabok, iz bobovcev iz moščank pa iz london pepija.«

• *Te novejšje sorte so nej dobre?*

»Te se bola za djesti odajo ali se posišijo za šklojce.«

• *Kak vam je tau na pamet*

Kmetija Rengeo

prišlo, ka škotsko govede pripelate na kmetijo?

»Mamo bola takše njive kraj pri gaušnji, ka drügo ne moreš meti, samo travo, ka nam djeleni vse podjejo. Te sam si mislo, ka nika moram pripelati, ka de skauz vanej pa de se paslo pa ka de se ga djelen bojo. Od koze pa birke se djelen nede bojo, ka so menkše. Te sam vido tau škotsko govedo, ka velke rogé majo, dolgo dlako (kosminje) pa jim nej trbej štaló. Včasín sam si mislo, ka te nam ranč dobre baudejo. Tak sam je te iz Nemčije pripelo.«

• *Kelko mate zdaj?*

»Pripelo sam iz Nemčije 1999. leta šest telic pa enga bika, zdaj trenutno jih je vsevküp petnajst. Če bi vsi ostali, ka so se tú skotili, bi že meli prejk tresti. Oda-vamo žive pa kolemo je tó.«

• *Pa leko se odajo?*

»Leko, leko, če bi emo stau, bi stau audo. Vsakši den me zovejo, če mam na odajo mesau. Tau govedo je cejlo leto vanej na travniki, leko je zima ali velka vročina. Na te niše brige nejmaš. Eške te nej, gda kotijo. Istino, baukše je, če ranč vcuj ne ideš, zato ka tašoga reda te leko napadnejo.«

• *Gda se pasejo, te zato leko vcuj k njim dé lücki tó ali samo vi?*

»Leko, nika ti ne napravijo. Če tujinski človek pride, od tistoga do se prville bojali. Če kakšno skaurico v žepki mam, te zato k meni pridejo pa leko pobaužam tiste, stere so se doma skotile. Tiste, stere sam iz Nemčije pripelo, tiste se eške itak bojijo.«

• *Kakšno mesau ma tau govedo?*

»Mam podatke ene škotske znanstvene raziskave, gde piše, ka tau mesau ma dosta menje maščaube kak mesau

navadni krav. Menje holesterola ma pa več beljakovin, tak ka je tau zelo kvalitetno mesau. Samo tau, če zakoleš, ne moreš na drugi den nücati, zato ka tau mesau mora najmenje tri do štiri kedne zoriti.«

• *Zaka?*

»Zato ka te postane meko pa dobro. Mi, gda zakolemo, te vakumsko spakeramo pa notra dejamo v hladilno omaro pa tam je na enoj stopinji tri kedne notri. Tau doma leko vöprobate, če piščanca bujete pa ga včasín pogejte, ali enga drugega bujete pa ga na tri dni dente v hladilnik pa ga te pogejte. Te vidli, kakšna razlika je. Zato ka vsakšo mesau mora zoreti.«

• *Steroga leta ste se vi začnili ukvarjati s tau kmetijov?*

»1990. leta smo začeli, od 1996 smo pa začeli, ka smo več nej škropili pa smo umetno gnojilo nej nücali.«

• *S čim ste začeli?*

»Sprvoga smo začeli s kisom (eci), potistim je pa po-

malek gnauk tau prišlo vcuj, gnauk tisto. Eci smo redli pa odavali, tikvino olje smo redli pa dino smo sejali. Kak so lejšta šle, tak smo vsigdar več fela vse delali.«

• *Prvin so skur pri vsakšom rami redli eci, gnes-*

mamo posejano štiri hektare konoplje pa mo te pa od tistoga probali olje delati.«

• *Ka leko s tistim dela?*

»Slama se nüca za izolacijo pri gradnji hiše, zrnje je pa za oli. Delajo še iz olje parfume pa eterična olja. Dá se še žajfa pa prašek za pranje napraviti. Tak ka tau je čisto naravno.«

• *Tau cejlo kmetijo vaša družina pela ali mate delavce tó?*

»Včasín, če fejst trbej, te zato koga najdemo pa nam pomore. Ovak pa vse sami delamo.«

• *Turisti vas zato kaj poglednejo?*

»Turistov smo puni. Meli smo že iz Anglije, Holandije pa Japonce tó. Oni so prajli, ka bi radi sé prišli. Iz Japonske je prišla edna televizija, stera je eden keden tú snemala.«

• *Ka se jim je najbolje vidlo?*

»Narava, zato ka tú nega prometa.«

• *Vi se ukvarjate z bio prdelavo. Kak se branite proti škodljivcom?*

»Pistiš, pa na tau pride naravni sovražnik. Pa tau enostavno taminé. Če škropiš viši, te zaničiš s tejm naravne sovražnike tó. Baukše, če pistiš vse, naj dé po svojom capaši. Dobro, zdaj pa že rejsan moram titi, pravijo Mirko Rengeo pa gledajo gora na nebo. »Vidiš, kak dejo naprej oblaki. Name pa na njivi še čaka delo,« se smejejo. Rokau mi dajo pa z velikimi stopaji dejo prejk po dvorišči.

K. Holec

... DO MADŽARSKÉ

Škandal okrog mature

V tem letu se je zgodil velik škandal na maturi na Madžarskem. Zrelostni izpiti so se začeli 9. maja s pisanjem testa in eseja iz madžarščine. Javni mediji so ta dan poročali o tem, da so se tako test kot teme eseja pojavile na internetnih straneh že v nedeljo ponoči. Novinar informativne oddaje na javni televiziji je tudi pokazal test na papirju, ki ga je po njegovih trditvah dobil še pred pričetkom mature. Med tem časom, ko so odgovorni ugotovljali, kako se je lahko to zgodilo (v preiskavo sta se vključili tudi policija in agencija za nacionalno varnost), so se na internetu že pojavile tudi naloge zrelostnega izpita iz matematike. Enako se je zgodilo tudi s testom iz zgodovine. Trejti dan so bili pristojni organi že bolj previdni, za zgodovino so sestavili novi test, ki so ga srednje šole dobile zgodaj zjutraj na dan zrelostnega izpita, ki se je namesto ob osmi začel ob deseti uri. Največ težav bodo imeli dijaki, ki so rezultat zrelostnega izpita želeli uporabiti tudi kot rezultat sprejemnega izpita. Ti bodo ali na novo pisali test iz matematike ali bodo kot rezultat upoštevali pri sprejemnih izpitiš oeno iz matematike v zadnjem letniku gimnazije.

Strmoglavilo letalo MiG 29

11. maja je nedaleč od letališča v Kecskemétu strmoglavilo vojaško letalo MiG 29. Letalo je vodil pilot Zoltán Szabo, ki so ga leta 2003 izbrali za najboljšega pilota na svetu. Stotnik je iz že gorečega letala katapultiral nad naseljenim območjem in se le lažje poškodoval. Madžarska vojska ima MiG-e od leta 1994, ko je dobila v zameno za ruski državni dolg 28 vojaških letal.

Programi, prireditve

• 19. maja bodo na 8. prazniku MČ Magdalena nastopile tudi monostrske ljudske pevke.

• 22. maja bo v Števanovih premiera igre Šaula včeraj, šaula gnes, v predstavitvi amaterske gledališke skupine »Veseli pajdaši«.

• Letošnje srečanje pevskih zborov »Pesem ne pozna meja« bo 28. maja v Murski Soboti v organizaciji pevskega zbora Vinogradniškega društva Goričko.

Na spomin pokojne gospe profesorice Zlate Vokač

Dr. Zlata Vokač je mrla pred desetimi leti. Bila je naša „teta“ Zlata, gda nas je včila na Visokoj pedagoški šoli v Sombotelu. Nje se radi spominamo vsi, steri smo od 1978. do 1982. leta študirali na tej šoli in smo ojdli na slovenski lektorat. Vsigdar je mejla za nas kakšne skrite cigareline, vraučli čaj, če nas je zeblo, dapa, ka je največ bilau, vsigdar je mejla za nas kakšno lejpo, iz srca vōpovedano besedo. Na njau se spominamo s člankom Suzane Guoth.

»Mogouče se nikdar več ne bomo vidili, mogouče nikdar več ne pridem na Vogrsko, ali teh čudovitih, dobrobrčnih, prijaznih ljudi,

s šterim je postavila ne sprhljivi spoumenek nej samo mesti Maribor, zvūn toga ednomi tali vogrske zgodovine, nego tūdi sebi.

štere sam spoznala v Sombotelu ino v Porabji, nikdar ne pozabim. Vōrjem, ka vam ednook nikak zagvūšno povrne vaša dobročnejnja, vaš prijateljski odnos do mene (...) S tejmī rečami je jemala slovou od nas, gda se je po hūdoy nesreči predčasno poslavlala od Sombotela, od Visike pedagoške šoule, njenoga zadnjoga službenoga mesta.

»Prijateljstvo je podlaga vsake resnice, je največji zakon družbe in je edina možnost, da človeštvo sploh preživi. Prijateljstvo povezuje najprej dva človeka, nato vse ljudi, vse človeštvo (...)» piše Zlatka v svojem romani Marpurgi,

Visiko je preštimala prijateljstvo tūdi v svojem žitki, k tomi principise je držala vse do konca. Vzgjajala je človeka z osebnopeldo, s svojo sugestivno individualnostjo. Nadigavalo jo je, ka je tūdi eti na Vogrskom, tak v Sombotelu kak v Porabji, zadnja lejta svojega žitka tekaja s svojim prijaznim neposrednim znašanjem, s svojo vero v človeka, s svojo humanostjo najšla nouve, istinske prijatele.

Lejpi sunčani den je biu, natura se je zbūdjavala iz svojega zimskoga spanja, gda smo gospou profesorico, našo Zlatko, sprevaljali po njenoi zadnjoj zemelskoj pouti na mesto njenoga ve-

čnoga počinka. Tūdi mi smo s trepetajoučo rokou položili na njeni grob lombrov vejnec z vogrsko bandejro, takši vejnec, šteri samo visiko preštimanim lidem vōobhodi, skazeč naše poštvanje do nje, našo zahvalnost.

Z odhodom Zlatke smo zgūbili svojega človeka, ar tūdi ona shaja s tistoga mesta, šteroga mi preštīmamo za svojo ožjo domovino, iz Murske Sobote, »kateri je zame še vedno čarobni kraj«, kak piše sama, iz kraja med Mōro ino Rabo, s štero smo mi z gezero vezmi povezani. Podrle so se končno nečloveške, od človekove roke napravlene »zidine«, štere so nas duga desetlejšta razdvajale, štere so v nedosegljivo dalečino spravile Maribor od Sombotela. Tou je bil sad tistoga nasilja, šteroga je ona imenuvala za višek barbarstva. Gnes nas razdvaja od nje že samo od boga doloučena brezkončna dalečina, brezkončen čas, šteroga premosti občutek naše zahvalnosti, ka je našim sinouvom, našim hčeram kazala pout k istinskomi vrelci znanosti, ka je nas spoznavala z zibelko naše skupne kulture, ka je nas navčila istinsko poštvati ino ljubiti naš materni jezik.

Približava se tūdi den njenoga osemdesetoga rojstnoga dneva, šteroga - zau - že samo v mislih leko svetimo vkūper z njou. Ali v našoj duši damo svedostvo, ka so njeni trūdi nej bile zaman, ka se eše itak držimo, ino verjemo v našo skupno prišesnost.

Sprotoletje blūzi ide

Etak se začne edna lejpa slovenska ljudska pesem, stero radi spejvamo pri nas.

Sprotoletja je prej najlepši letni čas. Etakšoga ipa se začne narava »opirati«, kaže najlepši obraz. Komi bi pa nej srce genilo, gda zagledne prve male raužice, gda začne sejanje iz zemle vōtiskati, ka bi nauvi pauv prineslo. Drejve se obleče v lejpe farbe. Kak pesem pravi, vse se njemi veseli.

Letni časi - sprotoletje, poletje, gesen, zima - se vsakšo leto ponavljajo. Človek te letne čase vsakšo leto na nauvo dožive. Kelko pa kelko prilik mamō za tau, gda leko vpamet vzememo, kak je čudovita narava (természet). Pa te - če si malo preišlavamo - moramo ugotoviti, ka je človeška narava ranč takša. Mislimo si samo na tiste cajte, gda smo mali bili, gda smo deca bili. Mislimo si na tiste čudovitne cajte, gda smo mladi bili. Zalūbleni, srečni pa se je tau tū nej štelō, če smo srmački bili. Nej smo senjali ne vejn kakšo bogastvo, senjali smo pa življenje, radost, lūbezen, poštenje eden do drugoga. Senjali smo, ka mo meli deco, senjali smo, ka vsigdar baukse pa lepše baude. Pa se je tūj pa tam ednomi ali drugomi tau vse priškalo. Depa dosta lūdi geste, ki so zaman senjali. Pa oni tū morajo na etoj Zemlej živetī, se braniti.

Kak si pa največ lūdi gnes preišlava? Po mojem tak, ka je tau važno, naj leko preživem, naj leko kak najbaukse preživem. Pa te se nika ne računā. Te demo naprej kak slon (elefānt), te vkrajsūnamo vse, ka nam je napauti, ne vidimo eške stariše, svoje tū nej. Pa se te fejšt čūdīvamo, ka je narava tū nikak etak. Povaudni, viharji, toče, divjačina, prometne nesreče so vse na kvar človeki. Ki so verniki, tak pravijo, ka je prej tau božja kastiga. Leko. De se pa mi lūdje neškemo iz toga včiti. Eden na drugoga demo, neškemo razmeti, ka te drugi si povejmo, ovak preišlavajo, ovakše je njina usoda.

Sprotoletja blūzi ide. Sprotoletja je najlepši letni čas. Pa če je tau tak, te mi lūdje se moramo od narave kaj navčiti. Moramo drugomi veselje spraviti, nej samo na sebe misliti. Kelko, kelko lepote je na svejti. Depa najlepše je tau, če smo pošteni, če se ne teremo pred drugega tak, ka bi on s toga kvar emo, če vōrjemo nika.

Zdaj, gda se etak lepau opira narava, gda telko lepote vidimo, mislim, ka bi sploj lepau bilau, če bi v srcaj nosili najlepšo, lūbezen eden do drugoga.

Irena Barber

Pripovejst od lagve vole

Pravijo, ka je lagva vola na toum svejti že od inda. Tak vejo povedati edni zato, ka drugi gučijo, ka je lagva vola nej tak dugo na svejti, kak dugo lidge klačimo tou našo zemlou. Te zdaj tou tak vōpride, ka leko človek vōrvle ali edno ali drugo. Iстина pa je samo ena: lagva vola geste pa tou je tō istina, ka je lagva vola trno lagvo delo. Dapa zaka sploh mora med lidami biti lagva vola? Pa tadale se eške dveji pitānji v ednom vōkazača: je lagva vola kaštiga ali pa leko blagoslov?

Takša pitanja so inda svejta mantrala ednoga varaškoga školnika. Povejmo ka njemi je menje Silvester. Od njega so lidge nej vedli nika dosta povedati. Vidli so ga kak človeka, steri ne vej biti nej veselje nej čemerasti pa nej dobre pa nej lagve vole. Školnik Silvester je biu možakar, ka ga drugi kuman vpamet vzemlje. Kak edna megla je odo skouzi svoj žitek. Mlajši v souli pa lidge kouli njega so o njem vedli samo tou, ka je školnik, ka so ga stariške dali krstiti za Silvestra in nika drugo nej. Ja, eške tou so vedli, kak vej mlajše dobro navčiti matematiko pa fiziko. Kouli njega je bilou veseldje, bile so mnouge žalosti, kotili so se čemerge, radosti, nevoškli-vost je ojdlā kouli pa lūbezen, kakša srečna sreča, spoštūvanje, gizdavost, stra se je tu pa tam pokazo pa lagva vola je tō bila. Dapa naš megleni školnik Silvester je tou nej nika vpamet vzēu, dokejč, ja, dokejč je nej prišla na njegovo soulo delat Barica.

Barica je bila vcejlak načišna od Silvestra. Bila sta si kak nouč pa den, kak voda pa ogen, kak žitek pa smrt. Zato Barice, povedano bole na kratko, se je kouli Silvestra razkādila megla. Tak nagnouk je začno kouli sebe videti vse tisto, ka lidam dela žitek lejgopa, tisto, zakoga volo so lidge žalostni. Čē premine. Ja, zavolo Barice se je v njegovom teji genila krv. Zdjaj je več nej odo v službo samo zavolo mlajšov pa ka si krūj prišliži. Pomalek je gorprišo, kak iz dneva v den z vse večšim veseldjom ide v tisto

soulo. Zato, ka tam leko vidi Barico. Tiste njene skur črne oči zvelko svekline so gratale nika njevge. Njeni smej, kak če bi spejvali angeji, njemi je ostano v vūjaj, dokeč jo je znouva nejvidu. Kak je vejdlā pripovejdati, kak se ravnati, kak poslušati, si popravliti duge lase za vūje, si zdijavati, kak stoupiti skouzi dveri, vse tou njemi je odišlo pod koužo. Kak če bi jo pozno že ceji žitek.

Školnik Silvester se je, ka bi tou sploh nej vedo, zalūbo v Barico. Dapa tou je nej vōpokazo, tou je v sebi noso. Eške itak je vōvidu takši megleni človek, nut v sebi pa se je vcejlak vōobrnno. Nika je nej naredo, ka bi Barica zvedla, kak čūti do nje, nika. Vejs pa takšomi profesori ne šika, ka bi lidge kouli njega vpamet vzeli njegovo čūtenje. Globoko nut v sebi pa jo je naredo vcejlak za svojo. Boug vej, če ga je Barica sploh vpamet vzela. Pa od toga ranč lidge nika ne vejo povedati, kak je školnik Silvester odišo na dvouje. Kak če bi ga stoj s topačo na dvoje razcesno, od zvūna gnaki kak vsigdar, od znoutraj pun sprtoletja. Tou do toga ne vej niške povedati, kak dugo, kelko časa se je v njem zorila tista paut, na stero je stapo do Barice pa njoj povedo, ka njemi je leglo na dūšo in v srce.

- Barica, - jo je stavo med šolskimi dverami, vō iz njega je prišla sprtoletj. - *Trno rad bi vam nika povedo*, - je nej vedo, najjo gleda v oči ali nikam ta prejk glave.

- *Leko mi povejte, ka šketē*, - je Barica čakala, ka njoj povēj.

- *Na, nej bi rad tou pravo ranč eti v souli*, - je grato rdeči kak posenjena šunka. - *Čē bi se leko večer ger najšla, bi vam rad nika vōovado*.

- *Večer nemam časa. Zdjaj mi povejte ali pa pitajte, ka volou mate*, - se je tak malo nasmejala njegovi naopacnosti. Školnik Silvester je eške bole vrouči grato, najraj bi se ka ma potilo, odleto na Mejsēc ali pa razodišo v zrak.

- *Na, kolega Silvester, ka je gē?* - njemi je prišla čistak

blūzi, ka je čūto njeno sapo na nousi.

- *Barica, ge vas rad mam pa bi vas škeu meti za ženo*, - njemi je kamen spadno s srca pa tak nagnouk se je čūto vcejlak leki, ka je tou vō iz sebe spravlo.

Barica pa ga je gledala. Najprva je nej vōrvala svojim vūjam. Strousila je z glavou. Gor je prišla, ka se njej ne senja. Eške gnouk je strousila duge črne lase, ga poglednila v oči pune vūpanja. Nej si je mogla kaj, ka bi nej tak nagnouk, kak pouči pūksa, prasnila v najbolje glasni smej. Smejala se je in smejala, un pa jo je gledlo, ka pri vragom je leko tou kaj smejšnoga. Barica pa se je samo smejala.

- *Silvester, boug moj, vi ste pa rejsan malo za ženo*, - je gučala eške itak skouzi smej. - *Kak leko kakšnoj ženski samo tak povejte, ka jo šketē meti za ženo? Pojte domou pa se sturajfte z mrzlo vodu, po listom vam vejn pamet na mesto stoupi*.

Barica je odišla eške itak v smej, Silvester pa je ostano tam med dverami in je nej vedo, ka bi sam s seuv. Kuman za kakšo vōro ali dveji je doma gor prišo, ka se je zgodilo. Pomalek so ga začali trositi čemerge. Zdjaj se je njegvi drugi tau, ka je biu eške nej tak dugo nazaj pun lūbezni, začo puniti z lagvo volo. Že na drugi den so jo v souli sprobal mlajši. Nazvūn megleni Silvester je kouli sebe začo trossiti lagvo volo. Nika več njemi je nej bilou povouli, vsepodeje za našo kakšo malo stvar, zavolo stere je leko vōpokazo, kakši je grato. Iz soule in varaša je odišo po tistom, gda je pet mlajšov nut v soulo zapro, ka so ga po njegovom preveč čūdu gledali.

Lidge pravijo, ka je tou lagvo volo vsigdar v sebi noso. Bilou je samo pitanje časa, gda se njemi vōpokaže. Drugi gučijo, kak je nej emo lagve vole v sebi, dokeč je nej tak opodo z Barico. Lūbezen se po njihovem tak brž preobrne v lagvo volo, kak žalost vōmini veseldje. Sto bi vedo, komi je bila Silvestrova lagva vola kaštiga ali pa blagoslov?

Miki Roš

Revija v Šalovcih

30. apriliša so v kulturnom domi v Šalovcih meli revijo, območno srečanje folklorne skupine, ranč tak ljudski pevci pa goslarje. Skupine, stere so se zglasile, so leko nut pokazale, naprej dale svoje znanje. Iz Porabja so bili ljudski pevci z Gorenjoga Senika. Skupina že peto leto spejva vkūper. Na revijo Javnoga sklada v Murski Soboti so se letos zglasili oprvim. Pred nastopom so se malo bojali, gda so pa prišli na red, so samo na tau pazili, naj se njim spejvanje dobro posreči. Gda so vse skupine zgotovile s svojim programom, je selektor vse vodje skupin vkūper pozvau pa tapravo svoje mišljenje, tanače, tak pozitivne kak negativne kritike o deli skupin. Vera Gašpar, vodja ljudski pevcev, je z veselim obrazom prišla nazaj, ka je selektor fejs zadovolen biu s seničko skupinov. Najbauksa novica je dosegnila seničke pevce te, gda njim je selektor na znanje dau, ka je nji vōodabrau za najbauksa pevsko skupino. Etak do oni leko šli tadale na medobmočno revijo s toga kraja. Tomi se mi na Slovenskoj zvezi fejs veselimo pa se njim lepau zavalimo za troude.

Istina, ka gnesden vse bole žmetno vkūper držati eno skupino pa vsakši kedēn čajt vzeti za vaje, na konci kednauv pa za nastope. Dapa takšoga reda leko najbolje gor pridemo, ka je vrejndno delati pa se trūditī, gda drugi tō priznajo našo delo.

Pevci, baug plati pa čestitamō!

Gyöngyi Bajzek

NIKA ZA SMEJ...

Anton

Dva si pripovejdata. Te eden etak pravi: »Ti, čūjo si, ka je Antona žena v Rabo spadnila?«

Te drugi zdaj etak: »Oj, sira-uta ženska!«

Zdjaj te prvi etak: »Depa nikše navole nejga, vō so go potegnili.«

Te drugi pa zdaj etak pravi: »Oj, smrak Anton!«

I. Barber

Želite postati Team manager?

Ali ste trenutno brez zaposlitve?

Bi morda radi zamenjali delovno okolje?

Ste stari več kot 28 let?

Ste pripravljeni na dodatno izobraževanje?

Imate šoferski izpit B kategorije?

Vas veselijo dnevna potovanja?

Se ne bojite postavljati vprašanja?

Bi s ponosom predstavljali podjetje?

Govorite aktivno slovenski in madžarski jezik?

Če ste na večino vprašanj odgovorili z

DA

potem ste na pravi poti, da postanete

TEAM MANAGER.

Napišite prošnjo, kratek življenjepis, priložite sliko in vse pošljite na naslov:

Bavaria Wolltex Company d.o.o.

Zidanska 17, 2314 Zg. Polskava

V roku 5 dni Vas bomo

obvestili o našem izboru.

Dragi prijatelji,

v imenu Zveze slovenskih kulturnih društev iz Italije se Vam želim iskreno zahvaliti za lep sprejem, ki smo ga doživeli ob obisku pri vas. Naša organizacija deluje v treh pokrajinah, kjer so v Italiji naseljeni Slovenci: v

skem in drugih področjih ljubiteljske kulture.

Letos praznuje ZSKD svojo pomembno 60-letnico obstoja in ob tej priložnosti smo se odločili, da priredimo obisk v Porabje, zato, da bi se lahko naši predsedniki

želim izraziti globoko zadovoljstvo nad tem obiskom, ki nam je dal neposredno možnost, da smo razumeli, kako je kljub nelahkim razmeram, v katerih delujete, vaša skrb za ohranjanje slovenske besede in kulture trdna in vztrajna. Vaš Slovenski kulturni in informativni center, v katerega ste nedvomno vložili veliko energije in naporov, je funkcionalen objekt, ki predstavlja velik izziv in spodbudo za nadaljnjo rast vaše skupnosti.

Z željo, da bi se naši stiki še naprej razvijali in da bi kulturne izmenjave med našimi organizacijami postale čedalje bolj redne, želim celotni Vaši skupnosti, Zvezi Slovencev na Madžarskem in posebej časopisu Porabje veliko uspehov in nadaljnjih kulturnih zadoščenj.

Nives Košuta

Predsednica Zveze slovenskih kulturnih društev
Gorica, Trst, Videm

Slovenci iz Italije pred Slovenskim kulturnim in informativnim centrom

tržaški, goriški in videmski pokrajini. Združuje okrog 80 kulturnih društev, ki delujejo na glasbenem, gledališkem, likovnem, literarnem, folklornem, etnograf-

in odborniki društev pobliže seznanili z Vašo stvarnostjo. Načrt, ki smo ga pripravljali že nekaj let, smo končno uresničili aprila.

V imenu vseh sodelujočih

Zahvalno pismo iz Slovenije

Kulturno in izobraževalno društvo Janez Urbas iz Selnice ob Dravi (skrak Maribora) je za en avtobus valaun lidami 9. apriliša ziskalo gora oprvin Porabje. Namen njivoga obiska smo leko zvedli iz članka v novinaj Porabje. Z velikim veseljdjom smo šteli pismo, stero smo dobili po e-mailu od gospauda predsednika društva Janeza Urbasa. Kakšno mišljenje, čutenje, spomine majo od Porabski Slovincov, leko vi tō preštete:

V imenu vseh nastopajočih, članov našega društva in ostalih izletnikov se Vam iskreno zahvaljujem za gostoljubje in prijeten dan, katerega smo preživel v Porabju. V upanju na čimprejšnjo vrnitev obiska, tako na družabnem in kulturnem področju.

V teh dneh je v našem okolju veliko govora o obisku v Porabju. Udeleženci so zadovoljni, spoznali so Porabje in njegovo gostoljubje, tako širijo glas o Slovencih na Madžarskem. Prišli so do spoznanja, da na Madžarskem ne živijo samo Madžari, da se tja ne gre samo na cenene nakupe. Veliko prijetneje je opraviti delovni obisk, na katerem opraviš poslanstvo ambasadorja svojega kraja in istocasno spoznaš zgodovino in kulturo starih sonarodnjakov. V kulturno izobraževalnem društvu Janez Urbas smo zelo zadovoljni, dosegli smo cilj, občane Selnice ob Dravi smo seznanili z obstojem slovenske manjšine na Madžarskem oz. s Porabskimi Slovenci.

V imenu vseh občanov Selnice ob Dravi, iskrena HVALA!

Janez Urbas

Pismo iz Sobote

Segrej pa pogej

Novi časi v nouvoji Evropi vsikši den prinesejo kakšo nouvo šego. Stare navade se ta pozabijo, ka je vömenijo nouve. Ka je eške včera bilou moderno, je gnesden že trno staro pa zaostanjeno. Vörvali ali nej, tak je s küjanjom tō. Küjanje je sploy več nej takšo delo, ka bi melo poštenje, ka bi bilou kaj vrejdnō. Vej pa v nouvi časaj človek na vsikšom kiklej leko küpi nut v plastiko spakirano gesti, ka ga samo trbej gore segrepi pa pogesti.

- *Trno čedno, trno moudro,* - je komentirala vse vküper moja tašča Regina, trno čedna ženska, in segrejala prvo plastično kaštulico z gestijom. Po toj prvōj je tanjala küjanje in zdaj samo eške segrejlve vsefele gestije, ka je leko človek küpi v bauti.

- *S küjanjom samo čas zapravlaš, pa nika drugo nej. Poglenite, tou pa je vse vküper gotovo za pet minutov.*

Trno čedno in trno evrop-sko.

Na, sam si brodo, vej pa tou go nede dugo držalo. Dapa sam se zmejšo v tejm svojom mišljenji. Vej pa je rejasn enjala küjati. Nega več njne krepke domanje župe, nega več kapüste z mesom, nega več bujte repe, nega kisele župe, ka me je vračila po dugoj nouči v krčmej, nega več trno žmane pečene ribe, nega krumčov na tikvinom olaji, nega Nega nika več.

O tejm nevouljaj sam se zgučavo s svojim padašom. Un je od toga gestija, ka se segreje pa pogej, že vcejlak zeleni grato. Njgva žena je ranč kak moja tašča Regina, trno čedna ženska, tanjala küjanje. Dapa tou je eške nej vse.

- *Si leko brodiš, ka je naprajla,* - se je začo troustiti. - *Doma sploy več nemamo špajata. Gda sam biu v službi, je gor vzela nikšiva*

moškiva, ka sta špajat odnesla vō iz rama, ka ga prej sploy več ne nücamo. Po tistom je sousedom raztalala vse naše labuške pa ponvi, ka je več sploy nemo nücali. Vej pa tak ali ozak gejmō vō iz kaštulice, v steroj je pakirano gesti, mi je prajla. Si leko brodiš, kak se mi je žitek vcejla vōobrnō, - se je srmaek že skur djouko. - Tak zdaj doma sploy več nemamo künje, liki samo eške sobo za gesti, v steroj je tisti vrag, tista mikrovalovna peč ali kak se že zove, v steroj segrejlve tisto svojo plastiko. Pa sam njoj pravo, vej pa žena, kak boš pa breži špajata pekla pogače, kakše kekse ali pa žmane rešeše. Samo me je poglednila kak kakša leranca maloga soulara, steri nika ne vej, pa prajla, ka mo leko pomalek vse takšo küpili v bauti pa segrejlvali. Zato dun nejtrbej

doma meti špajata, je eške prajla.

Spila sva eške vsikši eno piti, po tistom pa stanila, ka deva domou. Boug moj, moj pajdaš je emo pod stolom cejli cejker toga gestija. Vejn eno tresti paklinov. Samo me je nemilo pogledno pa odišo domou. Ja, lidge moji, tou nas je zaodlo, ka se nam žitek vcejla vōmini. Kakoli že de vōvido té naš žitek, si brodim, ka bar ne pozabimo gesti, ka toga dun ta ne njamo, če že küjanje vrag gemle. O tom sam se tam nin za sedem dni zgučavo s tejm mojim padašom, gda sva se znova najšla v krčmej.

- *Vrag naj gesti vzeme,* - se je več nej skur djouko, liki nje mi je trepetala spoudnja čoba. - *Eto sam jo mogo pelati vse gor do Francije. Stavilala sva se v vsikšom večšom varaši, una pa je lejtalala po bautaj, pa iskala takšo gesti,*

ka ga samo segreješ pa pogejš. Čüj, padaš moj, domou sva pripelala gestija za edno cejlo malo ves, - njemi je začala trepetati eške zgornja čoba. - Zdaj mava cejli ram napunjeni s tejm gestijom, ge pa ga moram vküper ženo pa mlajšimi koštavati, ka se te zgučavlemo, stero je boukse pa bole žmano od drugoga. Samo eške tou delamo doma pa nika drugo nej.

Na, zdaj je začalo troustiti eške mene. Tak brž sam odleto domou, ka poglednem, če je pri nas doma eške vse vredi. Vraga je bilou! Pred dverami je stau auto pa na njem je pisalo, ka kouli vozi gesti, ka ga segreješ pa pogejš. Možakar je vöklau pak za pakom gestija, meni pa se je začalo obračati v glavej, pa se mi je vcejlak vōobrnolo, ka sam eške gnesden nej prišo k sebi.

Miki

Mlašeči guči pri Malom potoki

Mala ves se zača tam, gde nut v njou priteče Mali potok. Že od negda so se tam špilali mali lidge iz Male vesi. Na, tam so se lejta pa lejta špilali mlajši iz Male vesi. Eške gnesden je tak. Te Mali potok, vse tiste drejve kouli njega, raki in ribe v njem so čüle čüda mlašečoga pogučavanja in tou eške itak poslušajo.

Velko pa malo

Ne vejm kak, dapa tisti mlašeči svejt pri Malom potoki je biu vcejlak ovakšen, kak pa tisti drugi zvün njega. V tejm svejti mlajšov iz Male vesi ni tuj zaprejšto vse tisto, ka so starejši več nej vedli iz svoji mlašeči lejt ali pa so se nej škeli spoumniti. Tou, ka so uni inda svejta tō živelj svoja mlašeča lejta, v steri so eške nej bit čedni, kak se gnesden držijo. Zato ništerni gledajo na mlajše kak bi eške nej bili redni lidge, liki nikšna mala stvorenja, stera kuman eške gratajo lidge. Na, ništerni pa je že tak gemlejo kak lidi, rejšan eške bole male lidi, dapa kak lidi. Pa tisti eške poumnijo, kak je bilou v njeni mlašeči lejtaj. Poumnijo, ka so se uni tō špilali pri Malom potoki, ka so uni tō meli duge guče, ka so vsefele naštimavali, pa ka so včas žalosni, ka več nega tej mlašeči lejt. Ništerni eške poumnijo, kak so z debelini gledali, ka so njivi stariške tō bili inda svejta takši kak uni. Ranč tak kak mali Toni, steromi je nej šlo v račun, kak je njegvi oča indasvejta tō mali biu.

- Vejte, kakšno pesmico ma moj oča? Takšo, ka leko sto prej potere, če vužge po njem. - je tumačo. - Pa takši možakar dun nej biu takši mali, kak smo mi.

- Vsiški človek je najprva mali pa po tistom zraste, - je mala Rožika gratala kak kakša leranca. - Vejpa vejte, kak pravijo: iz maloga raste velko.

- Pa mi dun neš gučala, ka je moj ata čüko v lače, tak

ak zdaj čüka moj mali brat, - se je s strajom v glasi zglaslo eške Feri. - Pa neš prajla, ka takši možakar tou leko naredi?

- Nejsamo, ka je v lače čüko tvoj oča, liki si ti tō čüko, gda si biu telko star kak tvoj brat, - je mala Rožika več nej bila samo leranca, liki kuj k tomi eške nekše fele mama ali pa bar tetica. - Moj ata je nej čüko v lače, - je Djoužek že skur djouko. - Tou nikak ne more biti istina! - se je nej mogo zmiriti.

- Istina ali nej istina, dapa tou je tak, ka mali lidge čükamo v lače, vekši pa velki pa več nej. Naj se komi tou vidi ali pa nej, tak je tou pa ovak ranč ne more biti, - je mala Rožika zgotouvila zgučavanje od čukanja. Po tistom, gda so se vōpocukali, so prišli na red drugi guči od toga, ka delajo mali lidge, velki pa toga nikak ne delajo ali pa delajo, samo ka se njim ne šika. Tak je prišla rejč na vozger v nousi pa zvün nousa tō, tadale so se zgučavali od küšovanja, eške bole potüma kak od küšovanja so se zgučavali o tejm, kak človek na svejt pride, pa gda leko stoj grata mama pa ata. Bole na glas so se začali zgučavati, gda je rejč prišla na tou, če se starejši bogijo kmice

ali pa nej.

- Moj ata se je kmice nej nigdar bojo. Vej pa mi je pripovejdo, kak so se vnoči naňanjali kouli rama, gda je eške pojbič biu. Bole se je kmice bojo tvoj ata. - je povedo malo vekši Lali malo menjšomi Toniji.

- Ne vejm, če je tak bilou. Vej pa mi je moj ata pripovejdo, ka se je ranč tvoj najbole bojo kmice, moj ata pa drugi pa nikak nej, - se je za svojga ato gore vzeu mali Toni.

- Čüdno, meni je moj tō pripovejdo, ka se je samo un nej bojo kmice, drugi pa so se je vsi bodjali. - se je vdarila po čeli mala Rožika.

Tak so na gnouk gore prišli, kak je zdaj s tejm. Njini stariške se delajo vekši, kak pa so za resnico bili v tisti svoji mlašeči lejtaj.

- Leko, ka se ne redijo, liki je mi takše vidimo, ka je takše škemo videti. - se je zglasila mala Verica, stera je do teja mau bila vcejlak tüma.

Mlajši so se poglednili med seuv in si pokumali, leko je rejšan tak, kak je prajla Verica in si brodili, kak do nji vidli njivi mlajši, gda do je meli.

Miki Roš

Opravičilo

Dragi bralci našega časopisa! V 5. številki Porabja smo objavili prevod pesmi Nika Grafenauerja z naslovom Glava. Po pomoti smo kot prevajalca podpisali Gaborja Holec. Pesem je prevedel Deneš Pint, ki se mu opravičujemo in računamo na njegove prispevke tudi v prihodnje.

Uredništvo

Materinski den

Prvomajska nedela je nejsamo praznik dela in delavca sv. Jožefa, nego svetimo materinski den tō.

Pri svetovj meši so nas, mamic in babice, naš gospod župnik lepo pozdravil. Po svetovj meši je nam pa šolska deca dala lejpi, bogati program. Prvi razred se je tō trno lepo nutpokazo, ranč malo treme (lámpaláz) so nej meli tej najmlajši, posebej kak lepo so znali slovenski gučati. Hvala baugi že dvej folklorni skupini delata na naši seniški šoli. Mala skupina ma osem parov, že od sredi januara naprej jo vodi učiteljica Marti-

na Tratnjek. Tej najmenkši lepo napredujejo, vekši se morajo paščiti, da jih tej mali doj ne njajo. Dobro je tau tō, da so dobili rednoga harmonikaša Mateja Smeja, šteri ravno tak z dušo in srcem sodeluje z našo decov. Pomagajo njim naše učiteljice tō.

Program je biu trijezičen, pohvale vredni so vsi mentorji pa deca. Od leta do leta so mlajši baugiš, naj samo tak bou naprej tō, etak se nam ne bode treba bojati, da bi slovenščina izumrla v našem lejpom Porabji.

Vera Gašpar

Nastopili so moji vrstniki

Neko nedeljsko popoldne so v monoštrskem Slovenskem domu s svojim pro-

čila starejša folklorna skupina. Člani skupine zelo dobro plešejo, saj se s plesom

Nastopili so tudi števanovski folkloristi.

gramom nastopili osnovnošolci z Gornjega Senika in Števanovcev. Njihov nastop sem si ogledala tudi jaz, bil mi je zelo všeč. Začela je gornjeseniška lutkovna skupina z zelo zabavnim prizorom o očetu in otroku. Sledila ji je folklorna skupina. V tej skupini so plesali dva moja bratranca in sestrična. Nato so krasno igrali na klavirju. Glasbi je sledila pesem pevskega zbora. Peli so zelo lepo. Program gornjeseniške šole je zaklju-

kuvarjajo že dolgo časa. Za tem je svoje znanje pokazala števanovska osnovna šola. Tudi oni so plesali in peli. Obe šoli sta pripravili imeniten program, ki je bil všeč občinstvu, saj so jim burno ploskali. Le-ti ohranjajo porabsko kulturno folklorno in pevsko dediščino.

Martina Bajzek, 5.a
Gimnazija
Monošter

Sloboud od šoule

Prijetno žalostne melodije so preminouče dni napunile šoule, oznamujoč, da se šolsko leto približava k koncu, za ništerne se pa obednom dokončava eden znameniti tao njuvoga žitka.

Mila navada je, ka se s pesmijo poslavljajo od svoje alme mater svoje včenje dokončavajuč vručenice, ino s tem lejpo spomin ostavljajo za sebov. Prvle, kak odidejo, se za kratek čas stavijo na pragi ino poglednejo nazaj, na preminoučnost, na sprehodno pout ino se v dostojnoj formi poslovijo od toga važnoga etapa njuvoga žitka. Dokončale so se šolske vore, štere so se njim včasih kazale brezkončno duge, pa se je zglašo žmetno čakani zvonec, znamenjuvajuč za ništerne dijake obednom tudi zadnje cinganje.

Navčili ste se matematične operacije, pravpisne regule, grüntne zakone fizike. Navčili ste se, ka dužino s centimetrom, težo z gramom, čas pa s sekundami mejrimo. Ali pitam vas, ste se tudi tou navčili, s kakšno mersko enoto mejrimo humanost? Tou ne mejrimo z metrom, s kilogramom ali z voro, nego njena merska enota naj bode vsigdar vaša duša. Na svojoj duši morate zmejriti vsakšo rejč, štera zapisti vaša vüsta, vsakše činejnje, vsakši

važ gib, pa te bodete točno znali, kakši naslad oni obudijo v drugom človeki. za merjenje njuvoga naslada so do etiga mao ešče nej vónajšli nikšega instrumenta, pa če bi tudi ekzistejrao kakšen, od človeče ro-

ke napravljeni instrument, nje-gova očütnost niti oudaleč ne bi prišla blüzi očütnosti človekove duše. Zavolo toga vsakšo rejč, vsakši gib, priglas vö-povedanih rejči, megnenje vaših oči zmejrite vsigdar najprvle na sebi.

Bridke skuze tečejo pa vašem obrazu, gda ešče ednouk preob-hodite dobro poznana mesta, ar človeka zadržavajo spomi-ni, ar morate sloboud vzeti od tistih, šteri so do teja mao tvorili tao vašega žitka, šteri so vam vsigdar samo dobro želeli. zbršite si skuze z vašega lica ino spevajte edno lejpo pe-sem, štera izhaja iz vaše duše. Na peroutaj melodije se zadržite ešče malo časa v preminou-čnosti, dopustite, ka za kratek čas bolečine obladajo nad vami. Vörvajte, ka je lepou tak. Mi že znamo, ka se žitek ne stavi, ino terja svoje pravice. Na vas zdaj čaka edna velka avantura, avantura žitka, edno velko nepoznano potüvanje, edna duga pout, štero morate do konca obhoditi. Z nemerno radovednostjov, z optimiz-

mom punim čakanjem stoupa-te vezdaj na tou nepoznano pout. V svojoj fantaziji, v svo-jem mišlejnji ste znankar že stoukrat sprehodili tou pout, ali zaednouk je ešče skrivnost, ne moremo znati, kama pela. Zdaj, gda se poslavlate od svo-je šoule, od svojih profesorov, učitelov, od starišov, od bra-tov ino sester, od šolskih tova-rišov, je vaše srce napunjeno z boleznostjov, je napunjeno z bojaznostjov, ar morate zdaj že sami napraviti prvi stopaj, brezi toga, ka bi štoj vövtegno prouti vam svoje pomagajuče roke. Lübezen vaših starišov, dobroželjni tanači vaših vuči-telov so vam pripomogli k tomi, ka ste zrejli gratali, pa se samostojno lejko odpravlate v nepoznano, skrivnostno dale-čino. Vü-pamo se, ka ste se od-loučili za dobro dugovanje, pa bodete sposobni tudi vse te-žkouče obladati. Zdaj, gda vas odpistimo na vašo samostojno pout, na pout žitka, vam želej-mo, naj vas po njej sprejaja sreča, lübezen, dobrouta, opti-mizem.

Kama koli vas šorš zrendelüva, se trüдите vse spoznati, navčite se prilagajati se novim okouliščinam, poštüjte človeka ino naturo, ar brezi nje nega žitka. Ne pozabite nikdar, odkec ste prišli, ne pozabite lepou zvene-čega slovenskoga jezika, šteri je postano eden od uradnih je-zikov evropske elite - Evropske unije, niti vögrskoga, šteri je zavolo svojeja zvöredno bo-gatoga besednoga kinča prišo v prejdno linijo lingvističnoga (jezikovnoga) raziskavanja znamenitih univerz sveta. Ranč tak ne pozabite niti vaše prekmurske - porabske mate-rinščine, jezika vaših očakov, šteri kak eden biser okünčava tou čudovito lejpo verizico slavskih jezikov. Ne pozabite,

ka vi razpolagate z ednim takšnim dragocenim imanjem, štero vam nikdar nišče ne more kraj vzeti, razpolagate s takšnim, od biserov trajnejšim kinčom, šteri je samo ništernim, od boga odebranim podarjeni. **Suzana Guoth**

V a b i l o

Zveza Slovencev na Madžarskem
Vas vljudno vabi na prireditve
PORABSKEGA DNEVA,
ki bo v *nedeljo, 29. maja 2005*
na športnem igrišču v Slovenski vesi.

PROGRAM

od 10.00 ure

Otroške delavnice

- izdelovanje ročnih lutk, nizanje biserov
- napihljiva igrala za otroke

Mali nogomet

Tekma ekip „starih fantov“ iz Porabja in Prekmurja

od 14.30 ure

Kulturni program

Predaja priznanja „Za Porabje“

V programu nastopajo:

- Folklorne skupine iz OŠ Števanovci,
- OŠ Gornji Senik, KD Trojica iz Sv. Trojice,
- Glasbena šola iz OŠ Gornji Senik,
- Ljudski godci iz občine Selnica ob Dravi.

od 16.00 ure

Tekmovanje v kuhanju

Dopolnilni programi

- izdelovanje okraskov, papirnatih cvetic
- lokostrelsko tekmovanje
- strelska vaja z zračno puško
- nastop ansambla Atlanta iz Prekmurja

Informacije o Porabskom dnevi

Slovenska zveza de letošnje Porabske dneve držala samo v ednom dnevi in tau v nedelo, **29. maja na športnom igrišču v Slovenski vesi.** Kak leko vejmo vsi, lüstvo gnesden vse menja časa ma zasé, za družbo. Vsakdanašnje življenje nam dá dosta nevol, brig, stere trbej rešüvati od dneva do dneva. Etak je vekši tau lidi fraj in leko vküper s svojoj držinov samo v nedelo. Zatau pripravlamo letošnji Porabski den s takšnimi programi, naj si v ednom dnevi najde zasé valaun programe cejla držina. Trno dobro bi bilau, če bi vse več starišov leko sprvodilo svoje mlajše. Starišov tu nede dugi cajt, zato se tü pobrigamo.

Program:

od 10.00 vore

Mlajši do se leko špilali z luf-tom gora napinjenimi špilami. Vzgojiteljice z vrta v Murski Soboti do pa z njimi vred delale lutke (hábu) pa druge špile. Le-ko do si redli papirnaté raučice tü.

„Stari podje“, steri radi brsajo futbol v Porabji pa v Prekmurji, do se leko špilali mali futbol med seov. Vöjpamo, ka do drugi domanjij njam pa od zvojna igrišča davali volo za baugšo špilanje.

od 14.30

V kulturnom programi gora stavijou mali gorenjisenički pa števanovski plesalci, senički mlajši z igranjom, harmonika-rija pa plesna skupina iz Slo-

venije.

od 16.00

Sto je najbaugši küjar? „Küjar-ge“ s svojimi poumačniki, steri so se zglasili od Budimpešta, Sombotela, Mosonmagyaróvá-ra, Andovca, Gorenjoga Senika do Prekmurja, Koroske v Slo-veniji, do küjali svinjski „pörkölt“.

Naj se küjarge flajšno leko ob-račajo, mi ji pa z dobro volaun pa na igro sprvajamo, do nam pod pate valaun vlekli goslar-ge ansambla Atlanta iz Prek-murja.

Program toga dneva de pa vodo g. Milan Zrinski, steri da nas zabavo s svojim hecnim, žmanim gončom.

Na Porabski den trno lepau zavemo vsakšoga. Posaba smo

veseli pa se že naprej lepau zavalimo, ka se leko srečamo z v Budimpešti, Mosonmagyaróvári pa v Somboteli živečimi Slovenci tü. Z veseljem zovemo naše znance, žlato, padaše pa vse tiste, steri radi pridejo k nam prejk granice, z matično-ga rosaga, predvsem iz Prek-murja.

Kölnarge, küjarge restavracije Lipa do pripravljani na tau, če stoj poželi küjane klobase, hre-novke, naj si leko küpi pa ranč tak piti za žejo. Za vse nasto-pajuče, pozvane goste pa tiste, steri do nam aktivno pomagali te den, pa poskrbi sama Slo-venska zveza.

Klara Fodor
sekretarka Zveze

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOBOŠKA TISKARNA
SOLIDARNOST d.d.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

